

Biologische PLUIMVEEHOUDERIJ

BERICHTEN VANUIT HET ONDERZOEK

bijlage

Gevolgen van de ophokplicht voor dierenwelzijn, bedrijfseconomie en stof in de stal

Aize Kijlstra en Joop van der Werf, Animal Sciences Group van Wageningen UR

Dit artikel is eerder verschenen in *Pluimveehouderij*

Inleiding

In verband met de dreiging van overdracht van vogelpest via trekvogels, is op 22 augustus 2005 een ophokplicht voor commercieel gehouden pluimvee ingesteld. De Animal Sciences Group van Wageningen UR heeft kort na het instellen van de ophokplicht een onderzoek uitgevoerd naar de gevolgen hiervan op het welzijn van biologische legkippen. Tevens zijn de gevolgen van de ophokplicht op de bedrijfsvoering en inkomen van de pluimveehouder onderzocht.

Telefonische enquête

In totaal zijn 132 bij de Stichting SKAL gecertificeerde biologische legpluimveebedrijven via een telefonische enquête benaderd, waarvan 107 bereid waren om deel te nemen (81% response). Een groot aantal van de geënquêteerde bedrijven (22) heeft geen gehoor gegeven aan de ophokplicht aangezien ze zich rekenden tot de hobbydierhouders, ondanks dat hun pluimvee als biologisch gecertificeerd stond. Deze bedrijven hadden allen minder dan 350 legkippen, hetgeen de grens is waarvoor het bij wet vastgestelde legkippenbesluit van kracht is, waarmee indirect de scheiding tussen hobbymatig en commerciële aangegeven is.

Gevolgen voor dierenwelzijn

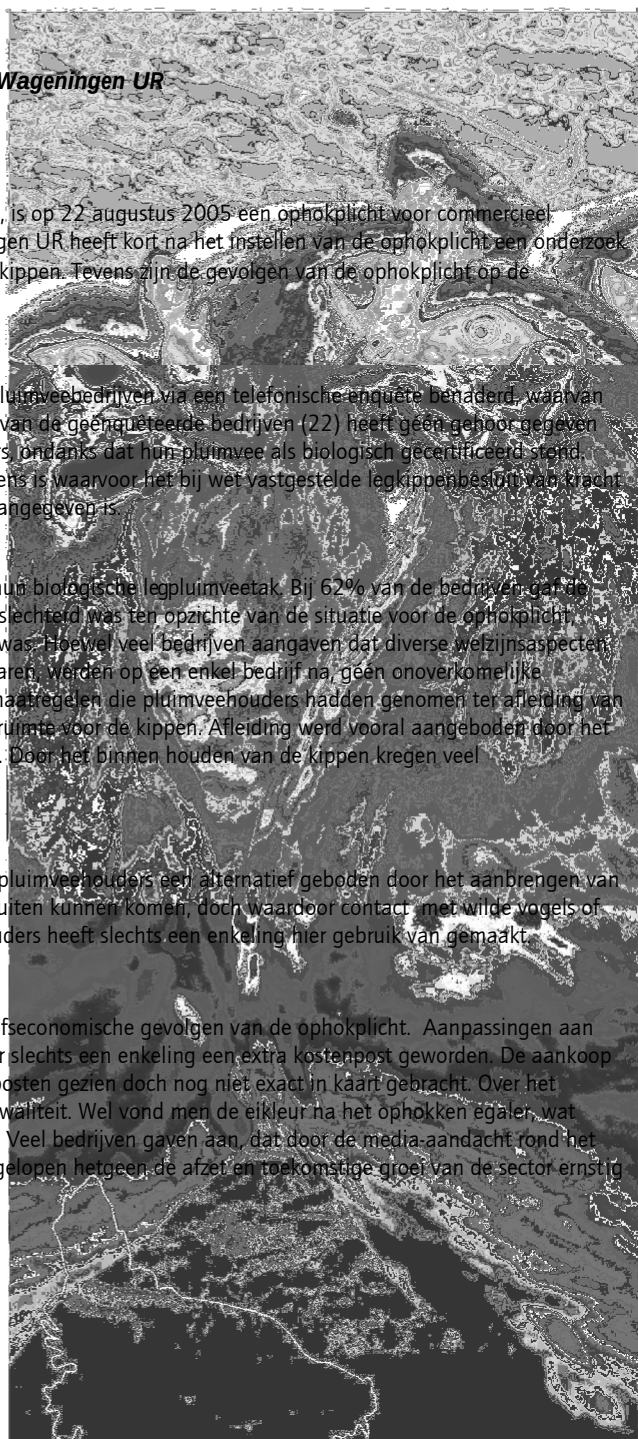
Voor vier bedrijven was de ophokplicht aanleiding om te stoppen met hun biologische legpluimveetak. Bij 62% van de bedrijven gaf de pluimveehouder aan dat het algehele welzijnsniveau voor de dieren verslechterd was ten opzichte van de situatie voor de ophokplicht, terwijl 38% aangaf dat de situatie door de ophokplicht niet veranderd was. Hoewel veel bedrijven aangaven dat diverse welzijnsaspecten voor hun leghennen na het instellen van de ophokplicht verslechterd waren, werden op een enkel bedrijf na geen onoverkomelijke knelpuntenesignaleerd. Dit werd vooral toegeschreven aan de extra maatregelen die pluimveehouders hadden genomen ter afleiding van de binnen gehouden dieren maar ook aan de inrichting van de binnen ruimte voor de kippen. Afleiding werd vooral aangeboden door het geven van extra stro en het regelmatig instrooien van graan of ruwvoer. Door het binnen houden van de kippen kregen veel pluimveehouders te kampen met een toename van stof in de stal.

Kippen in afgeschermd deel van de uitloop

Om de welzijns effecten van de ophokplicht te verzachten heeft LNV de pluimveehouders een alternatief geboden door het aanbrengen van afschermende constructies waardoor de dieren in beperkte mate naar buiten kunnen komen, doch waardoor contact met wilde vogels of hun uitwerpselen voorkomen werd. Van de geënquêteerde pluimveehouders heeft slechts een enkeling hier gebruik van gemaakt.

Gevolgen voor bedrijfseconomie

Naast de welzijnsaspecten zijn bedrijven ondervraagd omtrent de bedrijfseconomische gevolgen van de ophokplicht. Aanpassingen aan stallen of het overdeken van de uitloop is nauwelijks gedaan en is voor slechts een enkeling een extra kostenpost geworden. De aankoop van extra strooisel en extra arbeidsinzet werden wel als extra onkostenposten gezien doch nog niet exact in kaart gebracht. Over het algemeen had de ophokplicht geen invloed op het legpercentage of eikwaliteit. Wel vond men de eikleur na het ophokken egaler, wat mogelijk door het minder gevarieerde voedselaanbod veroorzaakt werd. Veel bedrijven gaven aan, dat door de media-aandacht rond het ophokken, het imago van het biologische ei een ernstige deuk heeft opgelopen hetgeen de afzet en toekomstige groei van de sector ernstig kan benadelen.

Bedrijfsbezoeken

Om een objectiever beeld van de gevolgen van de ophokplicht te krijgen zijn in de periode november-december een 37 tal biologische legpluimveebedrijven bezocht, die ondanks versoepelingen in de regelgeving, hun leghennen nog steeds opgehokt hadden. Diverse parameters zijn tijdens het bedrijfsbezoek gescoord, waaronder: type en leeftijd van de leghennen, afmetingen en inrichting van de stallen, wijze van ventileren, algemeen voorkomen van de leghennen, het verenkleed, de uitval en inzet van afleidingsmateriaal. Tevens werd in de stallen een kwantitatieve stofmeting uitgevoerd.

Beoordelen van welzijn tijdens de bedrijfsbezoeken

In overeenstemming met het eerder uitgevoerde onderzoek blijkt ook nu dat de ophokplicht niet tot ernstige welzijnsproblemen heeft geleid. De conditie van het verenkleed van de leghennen liet wel vaak te wensen over maar was vooral afhankelijk van het type legghen en de leeftijd van de dieren. In hoeverre het langdurig ophokken van de hennen had bijgedragen aan de matige conditie van het verenkleed kon niet vastgesteld worden aangezien hiervoor controle waarnemingen bij niet opgehokte bedrijven ontbraken. Ernstige verenpikkerij werd incidenteel waargenomen, doch leidde niet tot kannibalisme. Geen relatie kon gevonden worden tussen het uiterlijk van de leghennen en de inzet van diverse afleidingsmaterialen zoals stobalen e.d. Aangezien het om een observationele studie ging is het goed mogelijk dat de inzet van afleidingsmateriaal vaak ingegeven wordt uit het gedrag en algemene conditie van de dieren, waardoor bedrijven met weinig problemen minder extra maatregelen hoeven te nemen. Het effect van de afleidingsmaatregelen op het welzijn van de dieren kon op deze wijze dus niet worden vastgesteld. Over het algemeen kwam naar voren dat pluimveehouders vaak aan het begin van een ophokperiode extra aandacht aan het koppel leghennen besteden en vaak extra strooisel of voer toedienen ter afleiding, doch dat dit langzamerhand wordt afgebouwd.

Stofmetingen

Opvallend in het onderzoek waren de hoge stofwaardes die in de stallen werden gemeten (gemiddeld $4,5 \text{ mg/m}^3$). Duidelijk werd dat de hoeveelheid stof in de stallen gerelateerd was aan de bezetting en het type legghen. Een rustig type legghen scharrelt minder en genereert daardoor minder stof. Vooral stallen met een voliëre inrichting hebben te kampen met hoge stofconcentraties ($6,9 \text{ mg/m}^3$). Eerdere onderzoekers hebben gerapporteerd dat een stofconcentratie boven de $3,7 \text{ mg}$ nadelig zou zijn voor de diergezondheid.

Conclusies

Samenvattend kan gesteld worden dat de nadelige effecten die geassocieerd zijn met het ophokken, beheersbaar gemaakt kunnen worden door dieren meer afleiding te geven. Het huidige onderzoek kan echter geen uitspraak doen over de effectiviteit van de afzonderlijke afleidingsmaatregelen. Duidelijk is geworden dat de stofgehalten in de stallen waar opgehokte leghennen verblijven, te hoog zijn en dat dit onder andere gerelateerd is aan de inrichting van de stallen.